

Vzhodna Evropa snuje svoj ekonomski blok

Sovjetska unija sklenila pakt s Čehoslovakijo. Ekonomska povezanost z Rusijo

Moskva, 14. jul.—Petletni ekonomski pakt, ki je bil sklenjen med Rusijo in Čehoslovakijo v Moskvi v trenutku, ko so se predstavniki šestnajstih evropskih držav na konferenci v Parizu, je prvi korak v formiranju ekonomskega bloka vzhodnih in centralnih evropskih držav. Blok bo alternativno načrta ameriškega državnega tajnika Marshalla.

Sklenjeni pakt določa izmenjavo ruskega žita in surovega materiala za čehoslovaške stroje in industrijske produkte. V istu je več kot pakt. Aranzma med načrtno ekonomijo obeh držav v korist Rusiji in Čehoslovakiji.

Pakt ni osamljen, temveč poznan s sličnimi pogodbami, ki so bili podpisani med Poljsko in Sovjetsko unijo 6. marca in med Čehoslovakijo in Poljsko 4. maja. Obstaja že tristranska ekonomska koordinacija v osrednji Evropi.

(Podpredsednik bolgarske vlade Kostov je naznanil, da je svet ministrov odobril trgovinski dogovor z Rusijo, nanašajoč se na voz in uvoz blaga. Bolgarija je naznanila dosego sporazuma s Rusijo, ki določa izmenjavo skladiščne trgovinskega dogovora s Finsko. Sovjetska vojaška administracija v Berlinu prosi o sklenitvi enoletnega trgovinskega dogovora med rusko okupacijsko cono v Nemčiji in Švic).

Rezultat paktov in dogovorov o ekonomski združitvi osmih evropskih držav, ki imajo sto milijonov prebivalcev, z Rusijo, ima 190,000,000 prebivalcev. To so osvojile načela načrtne gospodarstva in ekonomske povezanosti.

Vzhodne države so se odločile za razvoj ekonomije na svoj način. Te bi sicer pozdravile unanije kredite, ako bi bili v njih interesu, odločilo pa so proti tujemu lastništvu in konrolji svojih industrij. Odklonile so zunanje kredite, če bodo povezani z Marshallovim načrtom.

Poljska je dobila od Rusije posojilo \$29,000,000 v zlatu, ki ji ga omogočilo nakup strojev in druge opreme. Poljske industrije kažejo porast proizvodnje za petnajst odstotkov.

Poljedelski viri Sovjetske unije so važni v ekonomski sliki držav vzhodne Evrope. Moskva je

nedavno naznanila, da je bilo 20,000,000 več akrov posejanih v tem letu v primeri z lanskim letom. Rusija se je s paktom, katerega je sklenila s Čehoslovakijo, obvezala, da ji bo dostavila v tem letu 200,000 ton žita, 250,000 ton krme, 20,000 ton bombaža in 65,000 ton umetnih gnojil.

Jugoslavija tudi izkazuje napredek. Podržavila je 90 odstotkov industrije, restavriral železniški promet in povečala proizvodnjo premoga in rud.

Domače vesti

Nov grob v Illinoisu

De Pue, Ill.—Dne 1. jul. je v bolnišnici v Princetonu, Ill., umrl Vincent Machek, star 74 let, doma iz Trške gore, občina St. Peter pri Novem mestu, član društva 59 SNPJ. Podlegel je operaciji na mehuru. Bil je eden prvih slovenskih naseljenec v tem kraju in ves čas do lani vodil grobarstvo in mesnico in nekaj časa tudi gostilno. Zapusča žena, dva sinova, poročen hčer, štiri vnuki in štiri vnukinje ter več drugih sorodnikov.

V bolnišnici

Arcadia, Kans.—Frank Dolinar, blaginjak društva 206 SNPJ, se je moral podvreči operaciji na kili. Nahaja se v bolnišnici Mt. Carmel v Pittsburgu. Članstvo mu želi hitreje okrevanja.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Devetnajstletna Dolores Fink je v bolnišnici podlegla poškodbam, katere je dobila v avtni nesreči. Do kolizije je prišlo na železniškem križišču v Maple Heightsu, ko je fant skušal prehiteti vlak. Fant je bil na mestu ubit, miss Fink pa je dobila smrtne poškodbe. V Minnesoti zapuša razporočeno mater, katero je nameravala obiskati dan po nesreči, v Clevelandu pa očeta.—V bolnišnici St. Alexis je prestopila operacijo na glavi Joseph Dodič iz Collinwoda, v bolnišnici Charity pa je bila operirana Mary Komin.

Na obisku

Ely, Minn.—Tukaj se je mudil na obisku pri Franku Churchu Joe Premik z ženo, sinom, hčerjo in zetom iz Pittsburga, Kans. Od tukaj so se podali v Californijo.

Lewis bo morda predsednik ADF

Sklenitev pogodbe dvignila njegov ugled

Washington, D. C., 14. jul.—Možnost je, da bo John L. Lewis izvoljen za predsednika Ameriške delavske federacije na letni konvenciji, ki se bo pričela 6. oktobra v San Franciscu, ako bo šel William Green, sedanjí predsednik, v pokoj.

Lewisov ugled se je dvignil zaradi pridobitev, katere je izvojeval za člane svoje rudarske unije s sklenitvijo nove pogodbe z operatorji. Pogodba določa zvišanje plače in druge koncesije.

Lewis je član eksekutivnega sveta ADF, ki bo igral važno vlogo pri izbori naslednika Greena. Svet šteje 15 članov, ki se bodo sestali na seji v Chicagu 8. septembra. Na tej bodo razpravljali o pripravi za letno konvencijo.

Green, ki je star 74 let, je predsednik ADF od l. 1924. Prej je bil tajnik-blagajnik rudarske unije. Green je bil Lewisov kandidat za predsednika federacije in bil izvoljen. Odkar se je rudarska unija vrnila v ADF, sta Lewis in Green prijatelja.

Voditelji unij ADF, kakor tudi voditelji unij CIO, trdijo, da bi Lewis rad postal predsednik federacije pred umikom iz javnega življenja.

Ameriška delegacija podprla Italijo

Lake Success, N. Y., 14. jul.—Ameriška delegacija je podprla prošnjo Italije za vstop v organizacijo Združenih narodov. Prošnja je pred člane varnostnega sveta. Več drugih držav je prej vložilo prošnje. Med temi so Irska, Portugalska, Avstrija, Transjordanija in Zunanja Mongolija.

Poljedelski tajnik zapustil London

London, 14. jul.—Ameriški poljedelski tajnik Anderson je zapustil London in odletel domov. Imel je uradne opravke v Londonu in Parizu ter važne razgovore z britskimi in francoskimi avtoritetami.

ODPRTO IZZIVAJE PROTIDELAVSKEGA ZAKONA

Murray podprl kandidata demokratske stranke

UNIJE ADF DOBILE REKORDE

Washington, D. C., 14. jul.—Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, se je osebno postavil po robu protidelavskemu zakonu, čigar avtorja sta senator Taft in kongresnik Hartley, ko je podprl Edwarda A. Garmatza, kandidata demokratske stranke. Volitve v distriktu države Maryland se bodo vršile jutri.

Murray hoče, da se ustavnost zakona odloči pred sodišči. Njegova izjava bo objavljena na prvi strani C. I. O. News, glasila unij njegove organizacije. Zakon vsebuje provizijo, ki prepoveduje unijam trošenje denarja in agitacijo za kandidate v zvezi s federalnimi volitvami.

Ta provizija je bila napadena v kongresu. Senatorja Aiken in Hatch sta predložila amandament, da se provizija izloči iz zakona. Oznaila sta jo za neustavno invazijo in kršenje pravice svobode govora in tiska.

Walter P. Reuther, predsednik avtne unije CIO, tudi izkiva zakon. V glasilu unije vodi kampanjo za in proti kandidatom za kongresnike. Dejal je, da je njegova akcija premišljena, ker hoče, da sodišča odločijo o ustavnosti protidelavskega zakona.

Murray je izrazil upanje, da bo Garmatz, če bo izvoljen za kongresnika, cenil pomoč s strani unij CIO. Kot kongresnik bo lahko storil korake za preklje protidelavskega zakona v interesu ljudstva.

Protikandidata sta republikanec Edwin S. Panetti in neodvisne Simon P. Jarosinski. Panetti je znan kot sovražnik unij. Murray je pozval člane unij CIO v Baltimore, naj oddajo svoje glasove Garmatzu.

Ameriška delavska federacija tudi izkiva protidelavski zakon.

General Clay izrazil razočaranje

Pomanjkanje delavcev ovira rehabilitacijo

Stuttgart, Nemčija, 14. jul.—General Lucius D. Clay, vojaški guvernir v ameriški okupacijski coni v Nemčiji, je izrazil razočaranje v svojem govoru pred uradniki nemških administracij. Dejal je, da se Nemci ne zavedajo resnosti situacije, ki je posledica pomanjkanja delavcev. To je glavni problem v prizadevanjih za rehabilitacijo nemške ekonomije.

Clay je dejal, da mnogo Nemcev dobiva dodatne odmerke živil pod pretezo, da opravljajo težka dela. V resnici postopajo in to je eden izmed vzrokov pomanjkanja delavcev. V ameriški okupacijski coni je sedaj tri milijone več prebivalcev v primeri s številom pred izbruhom vojne, toda industrijska produkcija je kljub temu padla za 50 odstotkov.

General je povedal uradnikom, da je dospelo 484,000 ton žita iz Amerike v Nemčijo v zadnjih štirih tednih, poleg mesa in drugih živil. Odmerki so bili zvišani, ne pa produkcija. Clay je naglasil, da bodo morali uradniki nemških administracij storiti korake za zvišanje produkcije.

Maroko bo zahteval neodvisnost

New York, 14. jul.—Besednik Maroka je obvestil Združene narode, da bo dežela zahtevala popolno neodvisnost od Francije in Španije v tem letu. V njenem imenu je govoril Mahdi Bennouna. Dejal je, da reprezentira neodvisno stranko v francoskem Maroku in reformistično stranko v španskem Maroku. On je izrekel tudi obdobje, da Francija in Španija vladata domačine z okovano pestjo in da sta jih oropali vseh osnovnih pravic.

Vsem pridruženim unijam je dostavila volilne rekorde kongresnikov in senatorjev, ki so glasovali za Taft-Hartleyjev zakonski načrt.

Odbori ustanovljeni na pariški konferenci

Značilna izjava grškega delegata. Marshallov načrt povezan s Trumanovo doktrino. Sovjetski komentatorji smešijo konferenco

Pariz, 14. jul.—Na včerajšnji seji pariške konference so bili ustanovljeni odbori in ustroji v soglasju z načrtom ameriškega državnega tajnika Marshalla glede ekonomske obnove Evrope. Načelnik delegacije neke velesile je priznal, da bodo nastale poteškoče na konferenci, ko bodo prišla vprašanja glede samopomoči v ospredje.

Ena poteškoča bo nemški problem, ker Amerika hoče, da Porurje, nemška industrijska provinca v britski okupacijski coni, postane ost okrevanja Evrope. V bistvu je političen dinamit. Francija bo vodila opozicijo proti hitri porasti produkcije jekla v Porurju, ker je jeklo potencialni vir oboroževanja Nemčije v bodočnosti. Možnost je tudi, da bo program samopomoči trčil ob ameriško politiko in povzročil trenje.

Komplicacije se bodo pojavile v teku diskuzij na konferenci. Na včerajšnji seji v dvorani francoskega zunanjega urada so bile razprave omejene na ustanovitve odborov in nove organizacije.

Nekateri delegati so imeli politične govore. Značilna je bila izjava grškega delegata Raphaela, da je Marshallov načrt glede ameriške pomoči Evropi v bistvu povezan s Trumanovo doktrino, katere namen je ustavitve pohoda komunizma in širjenja sovjetskega vpliva.

"Grčija, ki sedaj dobiva ekonomsko in vojaško pomoč od Amerike," je rekel Raphael, "smatra Marshallov načrt za splošni izraz in stalno formulo pomoči šibkim državam."

Raphael je s svojo izjavo dejansko zavrnil trditve britskega zunanjega ministra Bevinja, da pariška konferenca je le ekonomskega, ne pa političnega značaja. Marshallov načrt je v soglasju s Trumanovo doktrino.

Raphaelova izjava je osupnila delegate treh škandinavskih držav — Švedske, Norveške in Danske. V svojih govorih so naglasili, da konferenca ne sme storiti ničesar, kar bi lahko ogrozilo neodvisnost evropskih držav. Organizacija, ki se ustvarja, se ne bo smela vmešavati v notranje zadeve držav.

Moskva, 14. jul.—Sovjetski komentatorji smešijo konferenco v Parizu, ki se je pričela zadnjo soboto. Nazvali so jo za

brezmesno tvorbo Marshallovega načrta, zaeno pa so izrazili dvom, da bi mogle države kot so Grčija, Turčija, Italija, Avstrija, Portugalska in Irska sploh kaj prispevati k rehabilitaciji Evrope. Opozorili so javnost, da je udeležitev škandinavskih dežel pogojna.

Pariški dopisnik ruske časniške agenture Tass omenja prazne sedee na konferenci. Britski zunanji minister Bevin in francoski zunanji minister Bidault sta se trudila, da pridobita Čehoslovakijo in Poljsko na svojo stran, a nista uspela. Sedeži, katere naj bi zasedli čehoslovaški in poljski delegati, so prazni.

"Za kulisami v Parizu," pravi Tass, "bodo aktivne trde in razkave roke ameriškega velebliznasa. Pozabiti se ne sme deklaracije ameriškega trgovinskega tajnika Harrimana, s katero je uničil idilično sliko ameriške ne-sebičnosti in človečnosti. Na podlagi navodil iz Washingtona so britski in francoski listi za-molčali deklaracijo."

Rumunski premier Groza v Sofiji

Sofija, Bolgarija, 14. jul.—Predsednik rumunske vlade Petru Groza in zunanji minister George Tatarescu sta dospela v to mesto. Sprejeti in pozdravili so ju bolgarski premier Dimitrov in člani njegove vlade. Oba, Groza in Dimitrov, sta naglasila večno prijateljstvo in ekonomsko ter politično kooperacijo med državama.

Grška vlada naznanila invazijo

Atene, Grčija, 14. jul.—Grška monarhistična vlada poroča, da je oborožena sila okrog tisoč mož, organizirana kot armada, ne kot gerilska skupina, udrla v Grčijo iz Albanije. Po prekoračenju meje je napadla mesto Konitsa, ki leži šest milj od albanske meje.

Veliha letalska nesreča v Floridi

Melbourne, Fla., 14. jul.—Transportno letalo je treščilo na tla v bližini tega mesta in se razbilo. V nesreči se je ubilo 21 oseb, 13 pa je bilo ranjenih. Med žrtvami so tvorili večino Portoričani, ki so bili na poti domov, da obiščejo sorodnike.

SESTANEK VODITELJEV KONGRESA V BELI HIŠI NAZANJEN

Washington, D. C., 14. jul.—V senci naraščajočega razkola med zapadnimi silami in sovjetsko Rusijo se bodo danes sestali voditelji kongresa, ki je pod kontrolo republikancev, s predsednikom Trumanom v Beli hiši, pravi naznanilo. Predmet diskuzij bodo smernice, zunanja politika in druga važna vprašanja, katere je razplet svetovnih dogodkov potisnil na površje. Odločitev mora pasti pred zaključanjem sedanjega zasedanja kongresa. Problemi so:

Appropriacije za projekte zunanje politike, ki so bile avtorizirane, ne pa izvedene. Med temi je posojilo \$400,000,000 Grčiji in Turčiji, \$350,000,000 za pomoč evropskim državam in \$725,000,000 za armado in financiranje aktivnosti v ameriških okupacijskih conah v Nemčiji in Avstriji.

Načrt glede sklicanja izrednega zasedanja kongresa prihodnjo jesen, ako se bodo za-

padne evropske države na pariški konferenci zedinile o programu državnega tajnika Marshalla. Truman je dejal, da bo sklical izredno zasedanje kongresa, če bo potrebno.

Predlog glede dovolitve prihoda v Ameriko razseljenecem, ki so v taboriščih v Nemčiji, Avstriji in Italiji. Truman je sugeriral, naj Amerika sprejme 100,000 razseljenecev letno. Znamenja so, da kongres ne bo storil ničesar v tem oziru v sedanjem zasedanju.

Državni tajnik Marshall se je sestel z voditelji kongresa zadnji teden. Seja je bila tajna. Doznava se, da jih je skušal pridobiti za podpiranje politike in diplomatskih aktivnosti svoje-ga departmanta.

Izgledi so, da bo nižja kongresna zbornica znižala apropiacije za izvajanje programa zunanje politike, kakor tudi one za vzdrževanje armade, mornarice in letalske sile.

JAPONSKA NE BO MOGLA ZAČETI VOJNE V STO LETIH

Tokio, 14. jul.—General Douglas MacArthur, vrhovni poveljnik okupacijskih sil, je dejal, da je Japonska na tleh in da ne bo mogla začeti vojne v sto letih. Podal je izjavo, v kateri je poudaril obseg demilitarizacije Japonske.

"Čelo brez zunanje kontrole ne bo Japonska postala vojaški faktor," je rekel general. "Prehodna doba je v zadnji fazi. Zlobo vplivi, ki so vodili Japonsko v polom, so bili uničeni. Tok je usmerjen v mirno in konstruktivno bodočnost Japonske. Ona bo nesposobna najmanj eno stoletje za moderno vojno. Izgledi so, da se bo iz konfliktnih interesov izločila harmonija v glednem času, kar bo v prilog napredku in civilizaciji."

MacArthur je v svoji izjavi poudaril odločitve komisije za daljni vzhod. To tvorijo reprezentanti 11 držav, ki so bile za-vojevane v vojni proti japon-

skim silam. Komisija je v formiranju smernic odbijala zmotna načela.

General je dejal, "da je komisija odločno zavračala načelo trdega in drastičnega postopanja napram poraženemu sovražniku, odpravila pa je sile, ki so skušale vzdrževati ustanove in vodstvo, ki je pahnilo Japonsko v katastrofalno vojno. Politika trde pesti bi pretvorila Japonsko v deželo beračev, odvisnih od zunanje pomoči. Vojaška administracija je preprečila podvig protidemokratskih sil in oživljenje mednarodnega nezaupanja.

Politične in ekonomske faze razorožitvenega programa so bile izvedene z razpustom zveze, ki je obstajala med japonsko vojaško kliko in industrijskimi magnati. Monopolistične kombinacije so bile uničene. Očitno je, da Japonska ne bo ogrožala svetovnega miru."

Geslo "v združenju je moč" velja tudi za najemnike.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Združene države (liven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolico Cook Co., \$9.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inosestvo \$11.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communication and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts such as stories, plays, poems, etc. will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s ilesom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Papež in škof Santin
ter druge take zadeve

Cleveland, O.—Če se bi papež Pij XII. toliko brigal za svoje ovčice, za navadno paro, kakor se briga za škofo, bi bilo vse dokaj okej. Ampak vsi dobro vemo, kako se je ta "sveti oče" brigal za one nesrečne žrtve, ki so jih med vojno mučili v Jugoslaviji njegovi pristaši na grozne načine, še prej pa zatirali naše ljudstvo dolgih 25 let na Primorskem.

Ves čas grozodejstev in zatiranja, ki so ga izvajali njegovi fašistični pajdaši, ni ta "sveti oče" niti z mezinčcem ganil, ampak še celo blagoslovil in podpiral je njihova zverinska početja. Podpiral je tisto svojat, ki se imenuje katoliška duhovščina, ki se je udejstvovala fašizmu. Seveda so bile izjeme tudi med duhovniki, ampak te so bile kot bele vrane.

Slovenci niso hudoben narod, so pa izredno pridni, marljivi in pa poštenji. Slovenci niso tako hudobni, da se bi spravili na Kogarkoli brez vzroka. Ampak to vam je pa res sveti oče, ki tako sovraži in zatira slovanske narode. Duhovniki vedno ponavljajo nauk: ljubite svoje sovražnike in bodite miroljubni, ampak tega nauka se ne držijo. Kako omalovažujejo svoje nauke, so že nešteto krat pokazali. Papež lahko uganja kar se mu zljubi, ko pa živi v tolikem razkožju, a koliko ljudi je, ki nimajo niti skorjice kruha ne strehe.

Pa se je zgodilo oni dan v Kopru pri Trstu, da se domačini škofa Santina nabili in izpodili. To so storili zato, ker je bil fašist in je kot tak pomagal Mussolini. Jevim rabljem zatirati in moriti naše ljudi. Zgodilo se je tudi, da je papež menda v sveti jezi izobčil iz cerkve one, ki so Santina nabili. Kdo se briga za taka srednjeveška izobčanja v sedanjosti, razen verskih fanatikov!

Amerika se naglo nagiblje k militarizmu, o novi vojni strašijo dneвно. In res, če se visoke glave bodo pravočasno spametovale, ne vem kam bomo zajadrali. Rusija je kajpak vsem v želo, namreč vsem militaristom in reakcijam ter kapitalistom. Koliko žrtve je Rusija doprinesla v zadnji vojni, to smo kar čez noč vse pozabili. Geslo izkoriščevalcev je menda bilo: Rusija se naj sama bojuje za nas, mi pa bomo pograbil kar največji moremo. Ampak Rusi niso bili slepi ne med vojno niti niso danes in pripravi so se za vse slučaje.

Delavstvo so zopet potisnili v nov jarem, protidelavski zakon. Kdaj, le kdaj se bodo ameriški delavci zbudili iz svoje dolge letargije in se osamosvojili politično z organiziranjem svoje delavske stranke!

Jugoslavija dobro napreduje in v nekaj letih bo res vredno živeti v novi Jugoslaviji. Vse hvali Jugoslavijo in jo občuduje, le reakcija ji nasprotuje. Naj le nasprotujejo, Jugoslavija koraka smotreno naprej!

Julija Počkar.

Zakasnelo poročilo
o prijetnih obiskih

West Middlesex, Pa.—To poročilo je sicer pozno, ampak pravijo, da je boljše pozno kot nikdar. Ker pa je poročilo domačega značaja in nima oblike posebnega naznanila, razen piknika, ki ga bom spodaj omenil, ne bo izgubilo pomena.

Dne 11. maja so nas obiskale tri Janežičeve hčere iz Willarda, Wisconsin. Dve sta v službi v Waukeganu pri Chicagu, ena pa je omožena in živi v Clevelandu. Njihov oče Janežič je dolgo let farmarje na Willardu.

Dne 14. maja pa nas je obiskal Anton Divjak iz Sheldona, Wisconsin.

bolj reakcionarna, bolj vdiranja monopolističnemu kapitalizmu. Zato proč z negativno politiko! Dežela — in tudi svetovni mir! — kravato potrebuje nove progresivne usmerjene stranke.

Nekaj je is pomembno, namreč to piketiranje trgovskih uslužbencev pred Woolworthovo veletrgovino v New Yorku. Ker družba ni hotela nič slišati o kakšnem zvišanju plače, morda je instalirala na odpravo zaprte delavnice, je uničil CIO mučenik to demonstracijo, v kateri je nekaj deklet impersoniralo multimilijonsko Barbare Hutton, lastnico Woolworth Co., ki razmetava denar na debelo s kupovanjem raznih fiktivnih evropskih parafitov, s katerimi se od časa do časa poroči na 14 dni. Po teh demonstracijah se je družba malo omehčala in ponudila dva dolarja več na teden. K temu so menda pomagali nekateri napisi s besedilom: "Ker moji (Barbare Huttonove) grofici prejema po \$100.000 na leto, zato ne morem zvišati plače tem delavcem."

consin, ki tudi tamkaj farmuje. On je obiskal več prijateljev v raznih naselbinah, kajti v ta namen si je vzel kar šest tednov počitnic za obiske.

Prišel je 30. maj in tega dne so nas obiskali Vogninovi iz Clevelanda, ki sta se pozimi nahajala v zdravili v Floridi; od tam sta mi poslala tudi lepo dopisnico oz. razglednico. Vogninovi se večkrat oglašijo v našem Slovenskem domu, pa tudi k nam na farmo se prištevajo.

Zadnjič pa so nas obiskali Azmanovi iz Clevelanda. Onadva vodita tam mesnico in sta splošno poznana, uljudna in družabna. Tako tudi Petkovskovi, ki vodijo gostilno in prodajajo izborni pi-jaco ter goste lepo postrežejo. Med njimi je bil tudi Francé Francelj, ki pride vsako leto k nam na počitnice, tako se je tudi sedaj že priporočil, enako Azmanovi, ki so rekli, da bodo prišli "malo seno potlačiti."

Dne 7. maja pa smo tukaj imeli velik vihar, podoben tornadu, kakršnega tukaj ne pomnijo. Ta tornado je pridivil od Warrena, Ohio, pa je preko Sharona in naprej podiral drevje, hiše in ga-raže. Ubilo je dve osebi in več jih je ranilo. Ozek pas tiste le-teče sile je napravil mnogo škode. Slovenci menda nismo bili v tej nevihti prizadeti. Stenilo se je in mimo nas bučalo naprej. Človek se le čudi, ko vidi sile tornada, ki uniči vse na svoji poti, največ škode pa napravi tornado v sredini svojega vrtinca ali sile.

V dneh 4., 5. in 6. julija so se tukaj nahajali Blatnikovi iz Detroita, ki nas vsako leto obiščejo. Tako smo se dne 6. julija imenitno zabavali v njihovi in naši družbi s pečenjem jagmetine, obenem pa smo jih mnogo za-žingali na naši farmi v šumi, da je bilo kar veselje. Naše želje so se izpolnile do pice.

Iskrena hvala vsem obiskovalcem, ki so nas posetili zadnje mesece, da smo se z njimi zabavali in kramljali.

Dne 27. julija priredi svoj piknik naše društvo št. 262 SNPJ na naši farmi. Člarnstvo in ostali rojaki se uljudno vabijo, da se udeležijo. Dne 3. avgusta pa na naši farmi priredi svoj piknik naš Slovenski dom. Tudi na ta piknik uljudno vabimo vse od blizu in daleč.

Ko smo imeli zadnji domov piknik pred tremi leti, smo imeli mnogo posetnikov iz raznih krajev in mest, tako da je bila zabava in pol. Samo iz Clevelanda smo imeli kar pet muzikantov na harmonike. Z njimi so bili tudi drugi fantje in dekleta, poleg tega pa Cimpermanovi, Petkovskovi, Fabjančičevi, Hribarjevi in drugi.

vi in Želodčevi, kolikor mi jih je ostalo v spominu. Upam, da tudi letos ne bo brez obiskovalcev. Le pridite na naš sveži zrak, ne bo vam žal, France Hribar in France Francelj pa naj bosta za kažipoot. Vse informacije dobite v gostilni Hribar in Sušteršič.

Ker se nisem ze dolgo oglašil, mi je dokaj novic zaostalo, bom pa poročal kasheje oziroma prihodnjic, čim si malo uredim delo na farmi. Anton Valentinčič.

Tragična smrt
Jakoba Vidmarja

Granville, Ill.—Dne 25. junija me je zelo pretresla novica, da se je smrtno ponesrečil moj bratranec Jakob Vidmar, ki je živel s svojo družino v Libraryju, Pa. Z njim sva se pisмено spoznala že lanske jesen, sedaj pa ga je zadela tragična smrt.

Z Jakobom sva se pisмено spoznala v oktobru 1946, ko je čital v Prosveti pisma iz stare domovine iz vasi Lopata. Takoj mi je pisal in me vprašal, čigava sem iz Lopate. Seveda sem mu takoj odpisala in povedala, da sva si bratranca. Od takrat sva si večkrat dopisovala. Pisal je, da je vesel, ker sva se spoznala oziroma našla ter da ga veseli, ker tudi jaz čitam Prosveto. Omenil je, da vsa njegova družina spada k SNPJ.

Pokojni Jakob Vidmar je bil član društva 386 SNPJ, star 59 let in doma iz Lopate v Suhi Krajinu, po domače Martinov Jakob. V Libraryju zapuša žalujočo že-

no, enega sina in tri hčere, tukaj pa mene, njegovo sestročno. V stari domovini zapuša brata Janca in Antona.

V enem svojih pisem mi je pisal: "Iz starega kraja sem prejel zelo žalostno pismo. Oče so umrli, tako tudi sestra in trije bratje. Brat Ciril je bil ubit od Nemcev v hiši, ko so bombardirali vas. Tudi moj mlajši sin je bil pred tremi leti ubit tukaj na križišču, ko je šel od dela domov." Tako mi je pisal bratranec Jakob Vidmar.

Se bolj me je potrla vest o njegovi smrti, kajti par dni potem sem prejela od njega njegovo dolgo pismo, ki ga je pisal par ur pred svojo smrtjo. On se je namreč smrtno ponesrečil pri poriranju starega poslopja. V tistem pismu je pisal, da si zelo želi, da se bi midva videla in je nameraval, da me v kratkem obišče.

Po poklicu je bil Jakob Vidmar rudar. V tej deželi je bil 41 let in ves ta čas je delal v premogorovu. Bolan ni bil nikdar. Ni mu bilo dano, da se bi osebnostno videla, zato mi je toliko bolj hudo. Tvoja pisma ne bodo več prihajala, ki so bila včasih zelo šaljiva in polna humorja. Kako si bil vesel, da sva se našla v tujini. A zakaj je bil čas tako kratak, kajti danes te krije ameriška zemlja. Ohranim mu trajen spomin, njegovi družini pa izrekam moje globoko sožalje. Naj mi oprusti, ker mi ni bilo mogoče priti na pogreb vsled slabega zdravja. Veronika Verbich.

Na sliki je videti republikanskega kongresnika Roberta F. Jonesa iz Ohia (levo) v družbi senatorja Johnsona iz Colorada. Jones je Truman imenoval za člana izvršne komunikacijske komisije, ki ima kontrolno nad radijsko industrijo. Zdej im sifnosti, ker je več oseb podalo zaprisežene izjave, da je bil pred leti član fašistične Črne legije. Njegov rekord v kongresu je 100% reakcionaren, antiljudski in antidelavski, kar pa ni ženiralo Trumana, da bi ga ne imenoval na zelo odgovorno mesto. Pravijo, da vrana vrani ne izkljuje oč, pa naj bo pobarvana z demokrasko ali republikansko barvo.

S pota

Duluth, Minn.—Odkar sem vrnil z obiska v Clevelandu, me obiskal nekateri tukajšnje rojake, namreč v okolici Duluth. Seveda sem se sestal z mnogimi starimi znanci tudi v Clevelandu za časa druge konvencije veriskega ameriškega naroda sveta.

Zadnjič sem obiskal in se njo prav prijazno razgovarjal staro znanko Mary Somrak, ki steer v bolniški postelji in osemdeset let stara, vendar pa še židane volje. Prerano je v spal za vedno njen brat in do Slovenec ter svečenik Andrej Smrekar, kateremu naj bo bil spomin.

Dalje sem pred petimi leti obiskal družino Johna Grdina, katere smo se prijazno razgovarjali, a sedaj ti pionirji že spominno spanje. Povedala sta marsikaj zanimivega, tako tudi obrekovanju Smrekarja radi kega rokopa. To vse imam mojih zapiskih, ki jih hranim pozneje čase.

Ze zadnjič sem poročal, da našel kopije lista Slovenski rod v muzeju v Clevelandu najlepšem redu. Vse to je tuzorno uredil in vse potrebe preskrbel marljiv rojak Erast Gorše, ki ima velike zasluge Slovenski muzej, ki ima vse prostore v Slovenskem domu St. Clairju. V ta muzej sem slal že marsikaj in mnogo starih je zanimivih dovolj, da ohranijo.

Naj dodam, da imam še v zabojev, naloženih s starinami. Med temi je mnogo indijanskih izdelkov. Čim bom vse pregledal in uredil, bom spravl v boje in jih odposlal v muzej Clevelandu. V muzeju sem del mnogo zanimivih predmetov, ki so jih poslali tja drugi zbiratelji. Vmes je lepo število predmetov, ki sem jih poslal jaz iz Minnesote.

Kakor sem že omenil, imam pripravljenih še mnogo stvari, so zgodovinskega pomena. Slovenske časopise iz dobe marnarja Buha in drugih.

V Duluthu je sedaj mnogo obiskovalcev oziroma turistov, od tu odhajajo v razne kraje okoliha tisočih minnesotskih jezer. Poletna sezona je sedaj višku in izgleda, da bo turisti prinesla lepe novce ljudem, ki bavijo s tem poslom. Seve letna sezona, je zelo kratka, kvečjemu traja dva meseca. Leta julij in avgust sta običajno počitniška meseca in takrat vreme v teh krajih najlepše. Nastopom septembra se vre ohladi in nastajati začne mrzle še noči.

Mesto Eveleth v Minnesoti znano vsem delegatom lanske konvencije SNPJ. To je le mesto, kakor so lepa in prijazna vsa okoliška mesta v tem kraju. Ely, Gilbert, Chisholm, Town Hibbing in druga. Po vseh mestih je mnogo naših rojakov in pa tudi dosti društev našega jednot.

Zaključujem za danes. Iskna hvala vsem rojakom v Clevelandu, s katerimi sem se sestal za prijaznost in naklonjenost. Naj dodam, da sem prišel prvi v Cleveland 30. julija 1893, torej pred 54 leti, kar je pač dolga doba, vendar se človeku ne nekam kratka. Razume se, da so bile razmere takrat vse drugačne, tako tudi mesto. Tudi se je delo težko dobilo, ker bili slabi časi, pa sem šel iz kraja v kraj, kakor mnogi drugi. Sem v Pittsburgh, nato sem došel delo v rudniku in Imperialu. Potem me je pot peljala naprej, kjer sem se v Minnesoti.

Naši pionirji se še spominjajo, kako je bilo pred petimi desetletji. Kadar bom imel čas in priliko, bom morda akual kaj napisati iz tiste pionirske dobe.

Matija Pogorelec.

V Prosveti so dnevno vse in šolske vesti. Ali to tako vsak dan?

NE VEČ POEDINCI - AMPAK MNOŽICEGOJILJO ŠPORT V NOVI JUGOSLAVIJI

Priloge: FRANJO ALEŠ, Ljubljana

Zimski šport ni razvil samo v Sloveniji, ampak tudi po ostalih pokrajinah Jugoslavije. V Sloveniji se je pričel razvijati množično. Slika prikazuje jugoslovansko reprezentanco za letošnje smučarsko tekmovanje v Švici.

Tudi konjske dirke so priljubljen šport. Slika prikazuje konjske dirke na Krškem polju.

Skupina tekmovalcev-smučarjev

Telesno-kulturno društvo "Mladost" letošnji prvak hokeja na ledu.

Hockey. Slika prikazuje tekmovalni prizor.

Tudi kajak-športi se pri nas lepo razvijajo.

Slalom. Na startu. V letošnji smučarski sezoni je bilo živahno udeleževanje.

Dom v Planici na Gorenjskem, kjer so bili gojenci Telovadnošportnega inštituta na tečaju.

Prizor iz velike telovadnošportne parade v Ajdovščini na Primorskem.

Naši "teniški mušketirji" so dosegli tudi v mednarodnem merilu zavidljive uspehe. Na sliki so Banko, Mitlić, Palada, Puncić in Razboršek, ki jih pozna športni svet širom Evrope in Amerike.

Predsedstvo na kongresu "fizikulturnikov" (športnikov in telovadcev) v Beogradu. V FZ (športno-telovadni zvezi Jugoslavije) je vključenih več stotisoč športnikov in telovadcev vseh panog.

Pod geslom "Tehnika in šport" smo v novi Jugoslaviji pričeli gojiti tudi motoskijoring.

Velik sloves ušiva "skakalnice" v Planici na Gorenjskem, kjer so se v letošnji zimski športni sezoni vrstile tekme v mednarodnem merilu in je nastopilo večje število inozemskih tekmovalcev. — Slovenec Rudi Finšgar je dosegel rekord — 109 metrov! — Slika nam prikazuje skakalnice v Planici in graditelja skakalnice inš. Bloudka.

Državni prvak v telovadbi je Tanja Kebrova.

Glasovi iz nasebin Izlet gospodinjkega kluba

Midway, Pa. — Gospodinjki klub društva 89 SNPJ priredi izlet članic v Pittsburgh. Vrši se v četrtek, 17. jan. Vse članice, ki se žele udeležiti, naj bodo pri dvorani SNPJ ob 8. zjutraj in odpotujemo s posebnim busom. Članice iz Oskdale se nam bodo lahko pridružile v svoji nasebini, kjer bo bus ustavil. (Notica o tem izletu, priložena v angleški sekciji Prosvete od zadnje srede, je bila pomotoma naslovljena iz Canonsburga.)

Odbor.

Krokodilje meso

Afrikanski domačini jedo zelo radi krokodilje meso. Zanimivo je to meso naravnost slaščica. V belgijskem Kongu živi farmer, kmet, ki se je dolgo ukvarjal s tem, kako pripraviti krokodila, da bo ugajal tudi evropskemu žledocu. Po daljšem razmišljanju in po številnih poskusih si je omenjeni farmer, Belgijec Hymans, že zgradil tovarno, iz katere prihajajo konzerve s krokodiljim mesom. S posebnimi začimbami, ki so in ostanejo tajnost belgijskega farmerja, se pripravi meso na poseben način in se tako pripravljeno hrani tudi v skatlah. Zeliš zrezek, želiš golaš, nabavi si pravo skatlo, pa je ustrezno tvojemu okusu. Sicer je pa baje krokodilje meso zelo okusno in spominja na nežno teletino. Promet s takimi konzervami se veča od leta do leta v Zedinjenih državah Severne Amerike. Te slaščice so prešle tudi že v Evropo, dobili jih v pariških in londonskih hotelih. Da pridejo tudi v naše kraje, bomo morali še dolgo čakati, sicer smo pa vajeni čakati.

PRIMORSKE VESTI

Srebrni umetniški jubilej

Te dni je proslavljal 25-letnico svojega plodnega umetniškega, odskega ustvarjanja, igralec in režiser Slovenskega narodnega gledališča v Trstu Milan Košič. Med drugo svetovno vojno je doživel gorje v raznih nacističnih taboriščih v Nemčiji. Po osvoboditvi je prišel v Trst in obogatil celo vrsto svojih odličnih odskih likov z novimi stvaritvami. Slovensko ljudstvo Trsta in Primorja izraža priljubljenemu umetniku svoje čestitke.

Nova cesta v Brkinih

Pred dobrim mesecem so pričeli graditi v Brkinih novo cesto, ki bo vezala celo vrsto vasi z glavno cesto Trst-Reka. Letos bodo na sektorju Javorje-Pregarje zgradili po večini s prostovoljnimi delom 4 km nove ceste. Že v Avstriji in Italiji so govorili o potrebi te ceste, vendar pa je bilo treba nove ljudske oblasti za uresničenje načrta nujno potrebne cestne zveze v naših Brkinih.

Vprašanje sporazuma o delovnem programu začasne vlade STO-ja

V središču politične pozornosti Trsta in vsega Primorja je vprašanje pogajanj o delovnem programu začasne vlade Svobodnega tržaškega ozemlja. Pogajanja z bivšimi strankami CLN-a (Comitato liberazione nazionale) so bila prekinjena. Ta pogajanja so se prav za prav pričela že lani. Kljub raznim težavam je prišlo do sporazuma glede raznih točk programa začasne vlade na področju Svobodnega tržaškega ozemlja. Pogajanja so bila prekinjena zaradi posega istih sil in istih krogov, ki so pripomogli v Italiji do oblasti sedanji vladi, ki ni izrazil volje italijanskega ljudstva.

Vest o skupnih sestankih je ljudstvo ugodno sprejelo in z vseh strani prihajajo pozivi, naj se pogajanja nadaljujejo, saj si tržaško ljudstvo želi miru, ker bo lahko samo v miru posvetilo vse svoje sile izboljšanju položaja na področju STO-ja. Kljub vsemu je bil podpisan sporazum s predstavniki Tržaškega odbora neodvisnih. Nedvomno bo sledil tudi sporazum z drugimi skupinami. Sicer so nekatere sile, ki bi se rade upirale sporazumu glede delovnega programa začasne vlade STO-ja. Toda močnejše nego te sile so ljudske sile, zaradi tega mora nujno slediti sporazum z vsemi drugimi strankami. Stališče Slovenskega italijanske antifašistične unije je popolnoma jasno.

Nadaljna pogajanja ne morejo biti več tajna. Zaradi tega bo nujno potrebna po vsakem sestanku objava poročila o poteku pogajanj. Izvršni odbor SIAU je sklenil, da pošlje skupinam CLN-a izvzemski fašistično skupino UOMO qualunque formalni predlog, da se pogajanja nadaljujejo. Delovne množice na področju STO-ja pozdravljajo ta predlog.

Nov napad fašističnih teroristov

Dne 19. junija je skupina pobalnikov, ki se je udeleževala že pri novem napadu na Slovensko narodno gledališče dne 16. junija, razgrajala po mestu in pela neke žaljive popevke proti maršalu Titu. Dne 20. junija je sledil terorističen napad na kulturni krožek "Perossa". Napadli so žene in otroke, ki so jih hoteli pobiti z bombami. Pri aretiranjem teroristu Famio so našli dokumente, ki jasno kažejo, kdo pošilja teroriste na delo. Ob teh dokumentih je izpričano, da se italijanska liberalna stranka poslužuje v politični borbi nasilja. Člani kulturnega krožka "Perossa" v ulici San Vito so imeli svojo običajno konferenco 20. junija. Ob koncu konference so pričeli člani odhajati domov. Mimo je prišla skupina 15 do 20 neofašističnih razbojnikov, ki so vrgli v množico ljudi na vrhu pred krožkom 3 ročne bombe, ki so eksplodirale in ranile okoli 20 oseb. Med ranjenimi je več žensk in otrok, od katerih je eden star 3 leta, drugi pa štiri. Ranjena je bila nadalje najsta-

rejša članica kulturnega krožka 73-letna Roza Sentassi. Policije ni bilo precej časa na spregled. Ljudje so pridržali enega od napadalcev 17-letnega Fama Claudija, pri katerem so našli navedene dokumente, ob katerih je točno razvidna zveza napadalcev z Izvršnim odborom italijanske liberalne stranke v Trstu.

Zadrške ribe za Trst

Zadrski ribiči so naložili v letošnjem maju 670.000 kg rib. Od teh so izvozili v Trst 300.000 kg.

Koprski dogodki

Znano in povsem utemeljeno je stališče našega ljudstva glede na osebo tržaškega škofa Santina, ki je bil ves čas fašizma eden glavnih stebrov fašistične politike. Škof Santin je postal junak tržaškega šovinizma, od koder prihajajo napadi in bombni atentati na naše ljudi in na naše ustanove. Prav gotovo bi bil fašizem zahteval odstranitev škofa Santina, kakor je bil zahteval odstranitev goriškega nadškofa dr. Sedeja in tržaškega škofa dr. Fogarja, če ne bi bil trdna opora fašistične politike v Julijski krajini.

Na množičnih sestankih je istrsko ljudstvo ponovno izražalo željo, da ne želi da bi škof Santin stopil na zemljo, ki jo je ljudstvo samo s potoki krvi in neizrečenimi žrtvami očistilo vseh sledov fašizma. Dne 19. junija zjutraj pa je nenadoma prišel v Koper na parniku "Italia" škof Santin, ne da bi bil o tem prej obvestil krajevna oblastva. Na sebi je imel obleko navadnega duhovnika. Toda ko je ljudstvo iz Kopa in okolice izvedelo za njegov prihod, se je začelo zbirati, izražajoč zahtevo, naj se škof Santin takoj odstrani iz mesta. Množica je vzklikala bivšemu tržaškemu škofu Fogarju, ki je branil ljudstvo pred fašisti. Hkrati pa je izražala svoje razpoloženje z vzklikom: "Proč s škofom, fašističnim polkovnikom!"

Ko ni hotel škof sprejeti delegacije ljudstva, je množica predrla kordon Narodne zaščite in vdrla v semenišče. Ko je množica našla škofa, je pravkar prišlo ojačenje Narodne zaščite, ki je škofa zaščitilo. Predstavniki okrajnega ljudskega odbora so izrazili škofu obžalovanje zaradi dogodka ter pripomnili, da bi se to gotovo ne zgodilo, če bi bila oblast pravočasno obveščena o njegovem obisku. Ob zaščiti Narodne zaščite se je škof Santin zahvalil poveljniku okrožne narodne zaščite za listro z besedami: "Zahvaljujem se vam, kajti storili ste več nego je bilo v vaši moči". Pri obrambi škofa pred razjarjeno množico je bilo več zaščitnikov poškodovanih. Narodna zaščita je aretirala okoli 20 demonstrantov, med katerimi je več taktih, ki so po predoru kordona Narodne zaščite vdrl v semenišče.

Kulturno prosvetno delo na Tolminskem

V tolminskem pasu čone B deluje danes 21 prosvetnih društev v smislu programa Kongresa Ljudske prosvete v Ljubljani. Letos je bilo uprizorjenih 36 večjih dramskih del, med katerimi so bile tudi Finšgarjeve drame. Na Tolminskem deluje nadalje 22 igralskih skupin, med katerimi se odlikujeta predvsem Tolmin in Sv. Lucija ob Soči. V coni B tolminskega okraja se udeležuje 9 mešanih zborov in trije moški zbori. V Podmeleu imajo dekleta tamburaški zbor, ki se je že večkrat izkazal. V Tolminu imajo tudi orkester, v Idrskem godbo na pihala, v Volčah tamburaški zbor. Tudi slovi pevski zbor tolminske gimnazije, ki je med najboljšimi pevskimi zbori te vrste. Tolminska čitalnica, ki je bila med prvimi na Primorskem, je tudi danes torišče vrlih borcev.

Tržaški športniki v Beogradu

Dne 17. julija sta dospeli v Beograd s posebnim vlakom fizikulturni brigadi iz Trsta in Slovenije. Tržaška športna mladina je bila kljub napornemu potovanju vesela in razigrana. Tržaški športniki so navdušeni nad prijaznostjo in gostoljubnostjo Beogražanov.

KRIVDA

FRANCE BEVK

(Nadaljevanje)

Jože je segel z roko na čelo, ko da je odpodil težko misel, ali si je obrisal pot.

"Jože, ali se ti odpirajo oči?" je vprašal Brdar.

"Vse se mi vrti..."

Sedel je na panj baš nasproti žarku, ki je padal iz peči in se v svetli črti risal čez njegov obraz. Roke je sklenil, glave ni dvignil.

"Kaj misliš?" je vprašal Brdar.

"Hlapca sem spoznal..."

"Sele danes si ga spoznal?"

"Tudi on je mene šele danes spoznal."

"Da ne bodo le besede, kar govoriš, Jože!"

"Nič ne bodo besede," je Jože dvignil glavo in pokazal pest.

"Več je treba pameti nego lhte. Čez glavo ti je zrasel."

"Stopil bom na prste, pa bom višji nego on."

"Ko klop se je prijel hiše."

"Izdr ga bom."

Brdar se je upognil do Jožeta. Čimdalje huje je grebel vanj. Njegove besede so bile kakor sveder, vrtale so v dušo in v srce.

"Izdr ga boš? Pa je bilo morda že takrat prepozno, ko je umrl tvoj oče..."

Jože se je zatopil v mračno misel. Naglo se je dvignil njegov, od pramena osvetljeni, na dve temni polovici preklani obraz.

"Pa zakaj bi bilo prepozno?"

"Zato... ker on ni samo za hlapca pri hiši..."

Jože je vstal, pa počel znova. V stricem obrazu je lovil pomen besed. Poteze so se mu izmikale, ni jih bilo mogoče ujeti.

"Kaj? Kaj?" je jecjal. Več ni mogel reči. Brdar je vedel, kaj hoče vprašati. Odgovoril je počasi, v presledkih, kakor da dreva v rano.

"Pravim... to pravim... če bi hlapcu in tvoji materi pogledali na dno... sem notri..."

Umolnil je za hip, nato je izbruhnil. "Grdo-bi-je uganjati. Živita... kot bi ne smela živeti. Še že pred očetovo smrtjo nista živelata tako..."

"Stric!" je iztegnil mladenič roke in skrečil prste. "Stric... če je to res..."

"He!" je grebel Brdar v brado in se naslajal.

"Pri Bogu ne bi mogel priseči... a tu notri mi pravi..."

"Govorite, kar veste!"

Pred Jožetom se je odpiralo brezno. Temne sence so plahutale iz njega.

Znižal je glas in ga potisnil. Sikal je, ko sikajo modras. Vsaka beseda je zbudila v iglo in vili strupa v žile. "Ali se spomniš očetove smrti? Kje si bil takrat?"

"Takrat? ... Pognali so me bili spat..."

"Vidiš, pognali so te bili spat. Čemu te niso pustili v izbi?"

"Ah, ah!" je raslo spoznanje v bolečini iz Jožeta in padalo ko balzam na Brdarjevo srce.

"Vidiš, vidiš... In kaj še? Ali si slišal krik v hiši? Kdo je kričal? Kaj?"

"Slišal," je prijel Jože za stricevo roko, ki se je od razburjenja tresla. "Oče je vpil, nato mati..."

"Tiše!" je siknil Brdar.

"Prišel sem, a so me zapodili... Slišal sem tudi vas. Nato je potihnilo vse... Ah, ah!" ga je mučila nova slutnja.

"Mene so bili poslali po zdravnika, a so vede-

li, da bom prišel prepozno. Zjutraj je bil že mrtev..."

"Ah, ah!" je stokal Jože. Nenadoma je planil kvišku in zgrabil strica za rame. "Kako je umrl?"

"Dva sta, ki to vesta," je odgovoril Brdar.

"Mati in Ivan?" Jože je stisnil pesti in bil z nogama ob tla. "Kdo naj mi potrdi, da je vse to resnica?"

"Ne blebi! Stori, kar je treba storiti!"

"Kaj naj storim?"

"Kaj?" se je dvignil Brdar. "Pomedi greh iz hiše!"

"Vse bom storil, kar hočete! Vse bom storil."

"Prisegel ne boš, moške besede ne boš dal?"

Mesec se je dvignil izza gore in posijal po pobočju. Tancica se je razprostrla po goličavi, čez nebo in čez dreve, sence so trepetale in se prepletale vse križem, kakor da se objemajo v ljubezni in se davijo v sovraštvo. Brdar in Jože sta stala v mesečni svetlobi, obsijana, topla, dvojno živa.

"Prisegem, če hočete; stokrat!" Jože je jecjal in trepetaje iskal striceve roke. Brdar mu jo je stresel.

14.

Brdar in Jože sta sedela še dolgo. Polglasne besede so ju podžigale ko ogenj v duši. Med drevjem je prišla senca in se ustavila. Bila je Ana. Molče je gledala, ko da hoče nekaj reči, a ji beseda ne gre iz grla. Brdar se je dvignil:

"Kako si odločila? Jaz ali hlapec?"

"Ti," je odgovorila Ana jedva slišno. Ni mu pogledala v oči.

Brdar je molče obrnil hrbet in odhajal. Njegova široka postava se je zibala med sencami, se potapljala v mesečini. Jože je zrl za njim. Bilo mu je, kakor da je stric vzkel pol njegovega srca s seboj. Mati se je obrnila do sina:

"Kaj bi rad govoril z menoj?"

Jožetu bi bilo ljube, da bi bila mati žalostna, strta, zaskrbljena. Govoril bi z njo kot z materjo, ne kot s tujim človekom. Potožil bi ji, ona bi ga razumela. Ostala bi si mati in sin. Kljub temu, da je slišal grde neverjetnosti o nji, je občutil ljubezen do nje. V toliki meri, kolikor je ona ni nikoli občutila do njega. Le v nekaterih trenutkih morda... Toda zagnilo se je nekaj drugega nad njo in zakrilo čustvo ljubezni s tako neprodno temo, kakor da ga nikoli ni bilo. Stala je pred sinom prav tako mrzla kakor pred Brdarjem. Njena hladna beseda je Jožeta zadela. Pomočal je, ubil nežno čustvo v sebi, ki ga je kljub vsemu do tistega hipa še gojil, in je dejal, kakor da gre čisto za vnanje zadeve, o katerih bi rad z njo govoril.

"Ni prav, da ste strica spodili."

"On ali hlapec. Ivan je hotel nemudoma, še nočijo iz hiše."

"Vedel je, da mu boste branili... da ga boste prosili... da se boste tako odločili..."

"Dober delavec je. Kako bi brez njega!"

Jože je vzplamenel.

"Nisem več otrok. Če bi vedel, zakaj se pogajam, bi te roke še enkrat toliko vzdignile."

Mati se je zavila tesneje v ruto. Okrenila se je proti hiši, kakor da išče primerne odgovora.

(Dalje prihodnjik.)

Italija tam širok in popolnoma raven dohod, kar bi bilo podobno onim krajem. Langobardi so tako zapustili sedanje slovensko ozemlje in čprav so se dogovorili, da jim je prosta pot nazaj, če ne bi v Italiji našli primerne zemlje, so Slovenci začeli takoj pošiljati oglednike v novo domovino, dočim so Obri ostali v panonski nižini.

Preden pa so ogledniki zadosti ogledali nove dežele, je zaradi tedanjih, večkrat težko prehodnih poti, preteklo precej časa. Ko so se pa vrnil in so jim bile besede polne lepote krajev, ki bodo domovina slovenskega naroda, se je vse ljudstvo začelo pripravljati za selitev. Ne smemo pa si misliti, da se je naselitev vršila tako hitro, kot smo slišali o Langobardih, ki so odšli vsi naenkrat v Italijo. Naši predniki so se naseljevali več let in le postopoma so se preseljevali v sedanje slovenske dežele. Bile so tudi majhne, a toliko bolj zagrizene borbe s starim prebivalstvom, ki je večinoma živel po mestih in utrjenih krajih. Kljub temu, da so Langobardi radodarnostno prepustili svojo dotedanjo domovino in si s tem skušali zagotoviti naklonjenost Obrov in Slovencev, ni naselitev potekala brez krvi. Tam, kjer so našli še na staro romansko prebivalstvo, so si ga podvrgli v sužnost in še danes nas spominja beseda "krščenica", ki jo ponekod rabijo namesto dekla, da so naši predniki imeli za sužnje kristjane.

Za naselitev so si Slovenci izbrali predvsem one kraje, kjer so že pred njimi imeli drugi narodi svoja selišča. Tako so zgodovinarji ugotovili po izkopanih, da se je naselitev izvršila v več tokovih, ki so več ali manj povezani med seboj. Največje ozemlje je obsegal naseliteni tok, ki se je začel tam blizu Št. Jerneja na Dolenjskem in šel preko doline Mirne, mimo Mokronoga do Trebnja, nato naprej do Št. Vida pri Stični in se je v grosupeljski kotlini razdelil na tri krake. Dva sta šla ob robu Barja, eden proti Ljubljani, drugi pa proti Vrhniki, dočim je tretji napolnil vso Ribniško dolino, preskočil Bloke in prišel na Kras, kjer je privedel naseljence v Istrsko Primorje, Vipavsko dolino in Goriške Brde. Tam se je ustavil ob štiri rimski utrjeni črti, ki so jo pozneje Langobardi ponovno utrčili in s tem zaprli pot naprej v Italijo.

Južne štajerske kraje so naselili oni Slovenci, ki so šli od Donauške gore proti Celju, odtod so se pa razšli eni po hribovitim svetu med Savinjo, Hudinjo in Pako, deloma segli v porečje Dravinje in naselili obronke Pohorja, drugi pa šli po Šaleški dolini naprej ob toku Mislinje. Vendar se jim v celjski kotlini ni postavila nobena ovira na pot in zato se je glavni tok zopet razdelil na tri krake in je prvi dosegel zgornjo Savinjsko dolino in se ustavil šele okoli Solčave, drugi je šel ob Dravi preko Črničva v dolino Kamniške Bistrice. Najmočnejši val se je pa valil po stari rimski vojaški cesti preko Trojan, naselil deloma Črni graben, deloma Tuhijsko dolino in se nato združil v Ljubljanski kotlini z odcepom onega toka, ki je prišel iz grosupeljske kotline.

V tistih časih je bila ljubljanska kotlina deloma tako močvirna na sedanjem Baru, da ni bila mogoča nobena naselitev, deloma pa so se razprostirali veliki gozdovi. Slovenci so se zato mogli naseliti le na prisojnih gorskih pobočjih. Zato imamo stara selišča naših prednikov od Mengša pa do Zirovnice na Gorenjskem, odtod so se sčasoma prodrla tudi v blejsko in bohinjsko dolino. Na severni strani kotline pa se Slovenci niso ustavljali, ampak prodirali naprej skozi polhogradske in škofjeloške hribe na ozemlje ob gorenji Soči.

V najlepši del naše slovenske domovine, za katerega bijemo v teh dneh boji, da bi se zopet združil v veliko svobodno Slovenijo, so prišli naši predniki po rimski cesti, ki je vezala današnji Stari trg pri Slovenjgradu z današnjo Globasnico v Podjuni. Sprva so se naselili na tem prostoru in ko je tukaj zmanjkalo zemlje za nove naseljence, so šli naprej za današnje Gospodovo polje in se razšli proti severu, jugu in zapadu. S tem

Senator Kilgore, demokrat iz West Virginije, je zadnje dni ostro očiglasen sedanji kongres in dejal, da je na vsej črti v službi veleblaznisa in valed tega tudi sprejel Taft-Hartleyev zakon, ki po Kilgorevem mnenju ne bo prinesel drugega kot nepokoja v industrijah.

so prišli zopet nazaj na Dravo in preko Roža prodrli v dolino Furlanske Bele, vendar le v Režiji se je do današnjih dni ohranilo slovensko prebivalstvo. Po isti poti se je napolnila z naseljenci tudi Ziljska dolina.

Zgornja Koroška tja do vrhov Velikega Kleka, ki je za nas že dolgo narodnostno izgubljeno ozemlje, je dobila svoje prve prebivalce v slovenskih kolonistih. Že imena Windischscharte, Grossvenediger, Pasterza in druga nam dovolj pričajo, da je tam živel slovenski človek. Naseliteni sunki so segli do današnjega vzhodnega Tirolskega in narodnostna meja je bila že leta 769 na potoku, imenovanem danes Kristenbach, ki se pod Anraško planino izliva v Dravo. Na vsem tem ozemlju, kjer se vzpenjajo visoke gore v nebo in so leto in dan pokrite z ledom, kjer skozi ozke doline šume kristalno čisti potoki, so zaradi neprestanega naseljevanja sosednjih Bavarcev in Avstrijcev maloštevilni slovenski kmetje podlegli in pozabili na svoj materni jezik ter sprejeli nemškega. Prav tako se je utopila v nemškem valu prvotna plast naseljenec v Zgornji Avstriji do Donave in doli do Dunajskega gozda in Semmeringa. Isto usodo so doživeli tudi Slovenci, ki so se naselili na ozemlju med zgornjo Muro in Anizho.

Nemški škofje iz Solnograda so že kmalu po naselitvi začeli prpinašati med Slovence krščanstvo in obenem z njim so vcepili nemškega duha in kulturo. Na ta način so si napravili iz bojeviti in ponosnih Slovencev pokorne tlačane. Da bi to polstano čim bolj izpolnili, so ustanovili ob naši nekdanji narodnostni meji dva velika samostana, Innichen in Kremsmünster, od koder so prihajali mnogi med slovensko ljudstvo in mu hkrati z blagovestjo vcepili nemški fevdalni jarem. Čim bolj se je širila posest teh samostanov po slovenskem ozemlju, toliko bolj se je manjšalo število Slovencev in še med nje so naseljevali nemške koloniste in s tem so izgubili preostali Slovenci zvezo z narodno celoto.

Edino Slovence, ki so se naselili ob robu Panonske ravnine, ob srednji Dravi, srednji Muri in zgornji Rabi, so ohranili do današnjih dni slovensko ime. Skozi njihovo ozemlje gre pot do najbližjih slovenskih bratov — Gradiščanskih Hrvatov, ki vežejo južne Slovence s severnimi.

Tisočletna zgodovina našega naroda se je ponovila v štirih letih gorja, krvi in groze. Isti sovrazniki, ki so stregli našemu ljudstvu po življenju ves čas njegovega obstoja, so s potisočeno silo navali na njega in ga hoteli uničiti. A ker smo zdravi in hočemo živeti, smo se nasilju uprli in ga premagali. Tam, kjer so bile ruševine kot spomenik okupatorskega nasilja, tam se sedaj dvigajo nove stavbe kot spomenik naše volje do življenja. Velikonočni zvonovi, ki danes zvonijo, nam kličejo spomin na našega prihoda na ta košček zemlje in hkrati kličejo in naznanjajo našo voljo, da si hočemo z lastnimi napori priboriti lepše

Vprašanja državljanstva in odgovori

Vprašanje: Prišel sem v Zed. države kot priseljenec pred štiri leti. Imam prvi papir in nameravam zaprositi za državljanstvo, ko bom tu pet let. Toda moje ime je za Američane težko izgovorljivo. To je zame težko v družabnem kot poslovnem pogledu. Kako morem svoje ime spremeniti?

Odgovor: Prošnja za spremembo vašega imena oz. priimka se lahko vključi v vašo petico za državljanstvo. Naturalizacijsko sodišče potem spremeni vaše ime, ko vam da državljanstvo ali državljanski certifikat, ki je potem izdan na vaše novo ime. Sodišče navadno taki prošnji ugod, ako se predloži dovolj tehten razlog. Tudi ni zato dodatne pristojbine, pač pa se to smatra za del vaše naturalizacije. Seveda si lahko spremenite svoje ime pred ali po naturalizaciji, a v tem slučaju pa morate plačati gotovo pristojbino. Ako hočete spremeniti vaše ime po naturalizaciji, in če želite imeti certifikat državljanstva izdan na vaše novo ime, boste morali plačati pristojbino pet dolarjev za nov certifikat.

Vprašanje: Moj mož je postal državljan 7. feb. 1943. Jaz sem vložila prošnjo za drugi papir pred štiri tedni. Imamo dva otroka, hčerko staro 12 let in sina, ki mu je dvajset let. Oba sta bila rojena v Jugoslaviji. Kakšno je njuno državljanstvo?

Odgovor: Dokler niste vi državljanka Zed. države, sta oba vaša otroka tujezemca, torej ne državljana v tej deželi. Ako vi postanete državljanka preden vaša hčerka doseže 18. leto sta-

rosta, tedaj bo dobila državljanstvo po očetu in materi, ako je bila postavno pripuščena v Zed. države. Vajin sin, ki je že star preko 18 let, bo moral zaprositi za državljanstvo sam. Ako je prišel v Zed. države pred svojim šestnajstim letom in kot stalni naseljenik, tedaj more, ko doseže 21. leto, zaprositi za drugi papir brez običajne zaprte za prvi papir, to pa le, ako napravi prošnjo za državljanstvo pred svojim 22. letom.

Vprašanje: Živim v tej deželi 40 let, toda ne morem se spomniti imena ladje, na kateri sem prispel v to deželo, niti datuma prihoda. Rad bi postal državljan, pa ne vem kako to storiti. Ali mi morete svetovati?

Odgovor: Za državljanstvo morete zaprositi, ako morete (1) dokazati, da ste prišli v to deželo pred 1. julijem 1924; (2) ako ste nepretrgoma živeli v tej deželi od tega časa naprej; (3) ako morete izpričati, da ste oseba dobrega moralnega značaja; (4) ako niste podvrženi deportaciji.

Ako morete zadostiti vsem tem zahtevam, pišite na najbližji krajevni urad imigracijske in naturalizacijske službe po tiskovino pod imenom "Certificate for Lawful Entry, Form N-105". Izpolnite to tiskovino in ako vam je potem prošnja odobrena, boste vpisani v "Record of Registry" in izdan vam bo "Certificate of postavnega vstopa" (Certificate of Lawful Entry). Ko prejmete ta certifikat, morete zaprositi za prvi papir. Pristojbina za "Certificate of Lawful Entry" znaša osemnajst dolarjev.

Celo palmov vrt je bil na njenem katerem se je lahko jediti na kamelah. Vzpenjače, mornarke kopeli, jedilnice, dvorane, sobe za glasbo, plesišča, igrišča za tenis (žoganje), orientalski bazariji in francoske restavracije, vse je bilo na parku 14. aprila 1912 so sedeli potniki pri večerji. Jedilni list je bil shranjen. Bilo je 19 jedil, med njimi ostrige, losova pastet, ragu, kuretina, jagnjetina, belušna pečenska, golob, beluš, gosja pasteta itd. O pijacah ni ne govorimo. Zadnja jed na listu je bil sladolek.

Potop Titanica

V začetku leta 1893 je izšel v listu "Review of Reviews" članek s popisom pomorske vožnje na velikem oceanskem parniku, ki prekaša glede velikosti, hitrosti in krasote vse druge parnike. Parnik, to jekleno čudo moderne tehnike, je kos vsakega muhihuru. Toda celo temu orjaku grozi pogin in to od lednikov. Od Grenlandije plavajoče ledene pošasti, vidne le s sedmimo svoje mase nad morsko površino, so edina nevarnost za plavajoče palače. In usoda se je izpolnila. Razkošni parnik treči ob lednik, na tisoče ljudi se potopi. S parnikom izgine tudi pisatelj tistega članka in njegov prijatelj ladijski poveljnik Smith.

Ta članek je priobčil v navadnem listu časnikar William Thomas Stead. Stead je bil eden najbolj znanih angleških časnikarjev. Ustanovil je časopis "Review of Reviews", uvedel kot prvi odgovore (intervjuje) v časnikarstvo, spisal leta 1898 znano knjigo: "Vojna vojni", bil povsod čislani in znan ter občeval z vladarji in prvaki. Leta 1892 se je peljal na parniku "Majestic" iz Londona v New York. Parnik je vodil Edvard Smith. Med vožnjo sta se časnikar Stead in kapitan Smith sprijateljila. Vtise te vožnje na krasnem parniku je popisal Stead in zaključil članek s pogubonosnim trčenjem ob lednik.

Kar je bilo leta 1893 časniški članek, je postalo leta 1912 grozna resnica.

Stead se je zopet vozil na parniku "Titanic" proti Ameriki. Parniku je poveljeval kapitan Smith, ki mu je bilo zaupano vodstvo te razkošne ladje kot najbolj sposobnemu. Na "Titanicu" je vladalo pravo razkošje.

življenje. Mnogo potnih kapelj je vpila slovenska zemlja, mnogo krvi in žalosti je videla, veliko vojn in drugih nesreč je šlo preko nje. Vendar ostala je, in z njo mi, ker smo ljubili svojo zemljo tako, kot je imela ona nas rada. Zastonj ni bila prelita nobena kaplja krvi, niti potu, ker nas je še bolj povezovala nase. Zato praznujemo današnji dan kot pravi dan Vstajenja.

Ob spominu na velikonočni prihod naših prvih prednikov v te kraje se zavedamo, da smo sedaj bolj kot kdaj koli prej trdni na tej zemlji, ker smo res postali njeni svobodni gospodarji in zidariji lepše domačije.

IZ PRVIH DNI SLOVENSKE ZGODOVINE

M. G. L.—v Kmetakem glasu

Kjer koli se na Veliko noč zamaje zvon na slovenski zemlji, tam pripoveduje s svojo pesmijo, ki odmeva preko ravnin, vin-skih gor, skozi temne gozdove pa tja do še zasneženih gora, veliko veselje. Prišla je pomlad, narava je zopet polno zadihala. Malokd pa ve, da je ta veliki pomladanski praznik prav za nas Slovence še posebno pomemben. Na Veliko noč se je skoraj pred 1400 leti začela naselitev naših prednikov na tem lepem koščku zemlje, kjer sedaj živimo. Velika noč je zato rojstni dan naše domovine.

Na sedanjem slovenskem ozemlju je tedaj že nekaj desetletij prebivalo germansko plemo Langobardov. Njihove sledove najdemo po grobiščih, katerih najvažnejše je v Kranju. Na vzhodu so mejili na narod Obrov, ki so živeli v zvezi s Slovenci. Oboji so bili mirno ljudstvo, ki se je bavilo s pastirstvom. Po širnih panonskih planjavah so pasli črede ovac, ki so jim dajale hrano in obleko. Proti jugu pa so v slavonski ravnini pasli svoje črede Gepidi, ki so se poleg tega bavili tudi z vojno obrtjo. Napadali so zlasti Langobarde in jim niso dali nikoli miru. Zato so se pogovorili Langobardi z Obri in Slovenci, da skupno napadejo Gepide, jih uničijo in si s tem zagotovijo nemoteno življenje. Sklenjeno, storjeno. Čete Slovencev in Obrov so prodrele v njihovo ozemlje še preden so se ti mogli zbrati in jih dokončno potokile. Na

ta način so si zagotovili mir na južnih mejah svojih dežel.

Langobarde pa so že dalj časa mikale plodne furlanske ravnine, kamor so upirali oči kot v obljudljeno deželo. Slovincem pa so se dopadle pokrajine, kjer so prebivali njihovi dotedanji zavezniki Langobardi. Za te skrite želje so Langobardi vedeli in da se z njimi ne bi zgodilo tako, kot se je zgodilo z Gepidi, so mislili, da je najbolj varno, če se v prijateljstvu sklenejo dogovor z združenimi Obri in Slovenci. V zgodnji pomladi leta 568 so sklenili dogovor, da Langobardi odidejo v italijansko ravnino in odpeljuje s seboj svo imovino. Slovenci pa zasedejo dotedanjo langobardsko posest.

Na velikonočni ponedeljek se je premaknila langobardska vojska in z njo žene, starci, otroci, črede in vse kar je našlo prostor na neokretnih vozovih, na pot proti jugovzhodu. Langobardski letopisec Pavel Diakon je tedaj zapisal: "Tedaj je kralj Alboin lastno zemljo, to je Panonijo, podelil svojim prijateljem Obrom na ta način, da, ako bi bilo Langobardom potrebno kdaj

vrniti se, morejo priti zopet nazaj na svojo grudo. Tako so torej Langobardi zapustili Panonijo, odhiteli z ženami, otroki in vsem blagom, da bi zasedli Italijo. V Panoniji so sedeli 42 let. Odšli pa so iz te meseča aprila, v prvi indikciji, drugi dan po sveti Veliki noči, ki se je onega leta po računu praznovala na dan prvega aprila, ki je po učenju Gospodovem prešlo 568 let."

Ves langobardski narod se je najbrž zbral v sedanji Ljubljanski kotlini, in ko so bili vsi polnoštevilno zbrani, so se dolge kolone začele pomikati po stari rimski cesti, ki se je vila ob robu Barja na Vrhniko, odtod dalje na Logatec, kjer se je prebila skozi velike gozdove pri Hrušici. Ko so pa prišli v Vipavsko dolino, so zagledali pred seboj plodno zemljo in Pavel Diakon je takole zapisal: "Ko je torej kralj Alboin z vso vojsko in množico mešanega ljudstva prišel na skrajne meje Italije, se je povzpela na goro, ki se dviga v onih krajih, in si je —koliko je mogel s pogledom obseči—ogledal del Italije. Ta gora se ob takrat imenuje zaradi tega 'Kraljeva gora'."

Kje je ta gora, ni mogoče danes z vso gotovostjo določiti. Največja verjetnost pa je, da je ta gora Kraljiški vrh, ki leži ob cesti Logatec-Vipava in bi po imenu in položaju odgovarjala Kraljevi gori, ki jo imenuje Pavel Diakon, ker pravi, da ima

Razni mali oglasi

WOMAN
ELDERLY
interested in having a good home in exchange for her services.

Phone
Palisade 0486

WOMAN
GENERAL HOUSEWORK — \$35
Experienced cook—No heavy house work—No laundry—Own room and bath—Adults

Bittersweet 6445

POZOR SLOVENC! ROJAKI
Sedaj je čas, da si preskrbite bodočnost za vas in vašo družino s tem, da kupite farmo v Wisconsinu v slovenski naselbini. Bodoštnu v slovenski naselbini. Bodoštnu v slovenski naselbini. Bodoštnu v slovenski naselbini.

Ob dobrih farm z vsemi poslopji, vam jih lahko prodam po zmeri na cen. Pišite z vso zaupnostjo na naslov: R. F. WRZOSEK, 418 N. Franklin St., Sault Ste. Marie, Wis.